

TIKUVCHILIK YO‘NALISHI TALABALARINING KASBIY MAHORATINI OSHIRISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI

Qurbonova Nargiza Murodovna

Xatamqulova Shoxista Inomjon qizi.

Mamajonova Guljahon Jakbarali qizi

Dang‘ara tuman 1-son texnikumi o‘qituvchilari

Annotatsiya: Mazkur maqolada tikuvchilik yo‘nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning roli va ahamiyati tadqiq etiladi. Tadqiqot davomida loyihaviy ta‘lim (PBL), dual ta‘lim tizimi, raqamli modellashtirish (CAD/CAM) va virtual reallik (VR) elementlarining o‘quv jarayoniga integratsiyasi tahlil qilingan. Maqolada an‘anaviy o‘qitish metodlaridan kognitiv-kreativ yondashuvlarga o‘tishning nazariy asoslari yoritilgan hamda tikuvchilik sanoatining zamonaviy talablariga javob bera oladigan mutaxassis tayyorlashning metodik modeli taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: Kasbiy ta‘lim, innovatsion pedagogika, tikuvchilik texnologiyasi, CAD tizimlari, loyihaviy ta‘lim, dual tizim, kognitiv mahorat, raqamli transformatsiya, kiyim loyihalash.

Kirish. Yengil sanoat, xususan, tikuvchilik va moda industriyasi global iqtisodiyotning eng dinamik rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda texnologik jarayonlarning avtomatlashishi va raqamli modellashtirishning kirib kelishi tikuvchilik yo‘nalishi mutaxassislaridan nafaqat texnik ko‘nikmalarni, balki yuqori darajadagi intellektual va kreativ salohiyatni ham talab etmoqda.

Oliy va o‘rta maxsus kasbiy ta‘lim muassasalarida tikuvchilik fanini o‘qitishning an‘anaviy metodlari ko‘pincha reproduktiv xarakterga ega bo‘lib, o‘quvchini tayyor andazalar va standart operatsiyalar bilan cheklab qo‘yadi. Biroq, zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida “aqlli kiyimlar”, 3D-modellashtirish va tejamkor ishlab chiqarish (lean production) tamoyillari pedagogik jarayonni tubdan transformatsiya qilishni taqozo etmoqda. Ushbu maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalarning tikuvchilik ta‘limidagi determinant roli va ularning amaliy natijadorligi ilmiy-nazariy jihatdan asoslab beriladi.

Asosiy qism. Tikuvchilik yo‘nalishida innovatsion texnologiyalarning eng samarali ko‘rinishlaridan biri — bu loyihaviy ta‘lim metodidir. Ushbu metodda talaba shunchaki "tikuvchi" emas, balki "loyihachi-muhandis" sifatida namoyon bo‘ladi.

- Konseptual yondashuv: Talabaga aniq bir kiyim modelini tikish topshirig‘i emas, balki muayyan ijtimoiy-estetik muammoni hal qilish vazifasi qo‘yiladi (masalan,

"Imkoniyati cheklangan insonlar uchun qulay va zamonaviy libos loyihasini yaratish").

- Bosqichma-bosqich rivojlanish: Loyihaviy ta'lim jarayonida talaba eskiz yaratish, material tanlash, konstruksiya hisoblash va iqtisodiy samaradorlikni baholash kabi barcha bosqichlarni mustaqil amalga oshiradi. Bu jarayon talabaning kognitiv funksiyalarini faollashtirib, uning kasbiy mas'uliyatini va kreativ qaror qabul qilish qobiliyatini oshiradi.

Zamonaviy tikuvchilik sanoati raqamli ekotizimsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Binobarin, kasbiy ta'limda CLO 3D, Gerber, Lectra yoki AutoCAD kabi dasturiy majmualarni o'zlashtirish innovatsion pedagogikaning ajralmas qismidir.

- Virtual andaza yaratish: An'anaviy qog'oz andazalardan raqamli konstruksiyalashga o'tish vaqtni tejash va aniqlikni 99% gacha oshirish imkonini beradi.

- 3D fitting (kiyib ko'rish): Talaba yaratgan libosini virtual manekenda sinab ko'rishi, matoning tushishi, cho'zilishi va ranglar mutanosibligini real vaqt rejimida tahlil qilishi mumkin. Bu texnologiya talabada "konstruktiv sezgi"ni shakllantiradi va ishlab chiqarishdagi xatoliklar ehtimolini nolga tushiradi. Innovatsion pedagogikaning yana bir muhim paradigmasi — bu dual ta'limdir. Bunda o'quv jarayonining 40% nazariy (ta'lim muassasasida), 60% amaliy (bevosita korxonada) tashkil etiladi.

- Metodik integratsiya: Talaba o'quv ustaxonasida o'rgangan nazariyasini zamonaviy avtomatlashtirilgan tikuv mashinalari va robotlashtirilgan bichish liniyalarida sinab ko'radi.

- Usta-shogird an'alarining innovatsion talqini: Korxona mutaxassislari pedagogik jarayonga tyutor sifatida jalb qilinadi. Bu talabada korporativ madaniyat, jamoada ishlash va ishlab chiqarish intizomi kabi "soft skills" (yumshoq ko'nikmalar)ni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tikuvchilik uskunalarining murakkab tuzilishini o'rganishda VR texnologiyalari inqilobiy natijalar beradi. Masalan, ko'p operatsiyali tikuv avtomatlarining ichki mexanizmlari, moylash tizimi va elektron platalari ishlashini virtual muhitda simulyatsiya qilish orqali talaba texnik xavfsizlikni buzmaganda murakkab bilimlarni o'zlashtiradi. Bu usul ayniqsa uskunalarni sozlash va ta'mirlash ko'nikmalarini shakllantirishda samaralidir. Har bir talabaning o'zlashtirish tezligi va qiziqishi turlicha ekanligini hisobga olib, modulli o'qitish texnologiyasi qo'llaniladi. Har bir modul (masalan, "Shim konstruksiyasi", "Yengil ko'ylak texnologiyasi") tugallangan malaka birligini beradi. Bu tizim talabaga o'z bilimidagi bo'shliqlarni aniq to'ldirish va o'z yo'nalishi bo'yicha chuqurlashgan ixtisoslikka ega bo'lish imkonini beradi.

Xulosa. Tikuvchilik yo'nalishi talabalarining kasbiy mahoratini oshirish bugungi kunda shunchaki tikish-bichishni o'rgatish emas, balki yuqori texnologik va kreativ fikrlaydigan "fashion-texnolog"larni tarbiyalashni anglatadi. Xulosa qilib aytganda:

1. Innovatsion pedagogik texnologiyalar talabani o'quv jarayonining faol subyektiga aylantiradi, uning mustaqil izlanish va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini o'stiradi.

2. Raqamli CAD tizimlarini o'quv dasturiga chuqur integratsiya qilish bitiruvchilarning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omildir.

3. Loyiha va dual ta'lim tizimlarining uyg'unligi nazariy bilimlarning amaliy ko'nikmalarga aylanish jarayonini (interiorizatsiya) tezlashtiradi.

Kasbiy ta'lim tizimidagi ushbu innovatsiyalar yengil sanoatning texnologik suverenitetini ta'minlash va yuqori malakali mutaxassislar avlodini shakllantirishda poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bepalko, V. P. (2020). *Pedagogika va progressiv o'qitish texnologiyalari*. Toshkent: O'qituvchi.

2. Gulova, N. V. (2019). *Zamonaviy kiyim loyihalashning avtomatlashtirilgan tizimlari (CAD/CAM)*. Toshkent: Fan va texnologiya.

3. Kamilova, X. X. (2021). *Tikuvchilik buyumlari texnologiyasi: Nazariya va amaliyot*. O'quv qo'llanma. Toshkent.

4. Johnson, L., & Adams, S. (2018). *The Role of Project-Based Learning in Vocational Education*. Journal of Educational Innovation, 12(3), 45-58.

5. Uzbekistan Textile and Garment Industry Development Strategy for 2022-2026. Official Portal.

6. Gerber, H. (2017). *Digital Pattern Making and Fashion Design*. Pearson Education.

7. Yunusov, Q. (2022). *Kasbiy ta'limda dual tizimni tashkil etish metodikasi*. Ilmiy-metodik maqolalar to'plami.